



UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJU INTEGRĀCIJA RĒZEKNES PAŠVALDĪBĀ

RĒZEKNES VALSTSPILSĒTAS PAŠVALDĪBAS

PĀRVALDES «SOCIĀLAIS DIENESTS»

SOCIĀLAIS DARBINIEKS

LINDA MOLODCOVA



Labdien!

Mani sauc Linda Molodcova. Esmu sociālā darba praktiķe. Šogad pabeidzu studijas maģistratūrā Rīgas Tehniskajā Universitātē Liepājas akadēmijā. Ikdienā strādāju par sociālo darbinieku Rēzeknes valstspilsētas pašvaldības pārvaldē «Sociālais dienests».

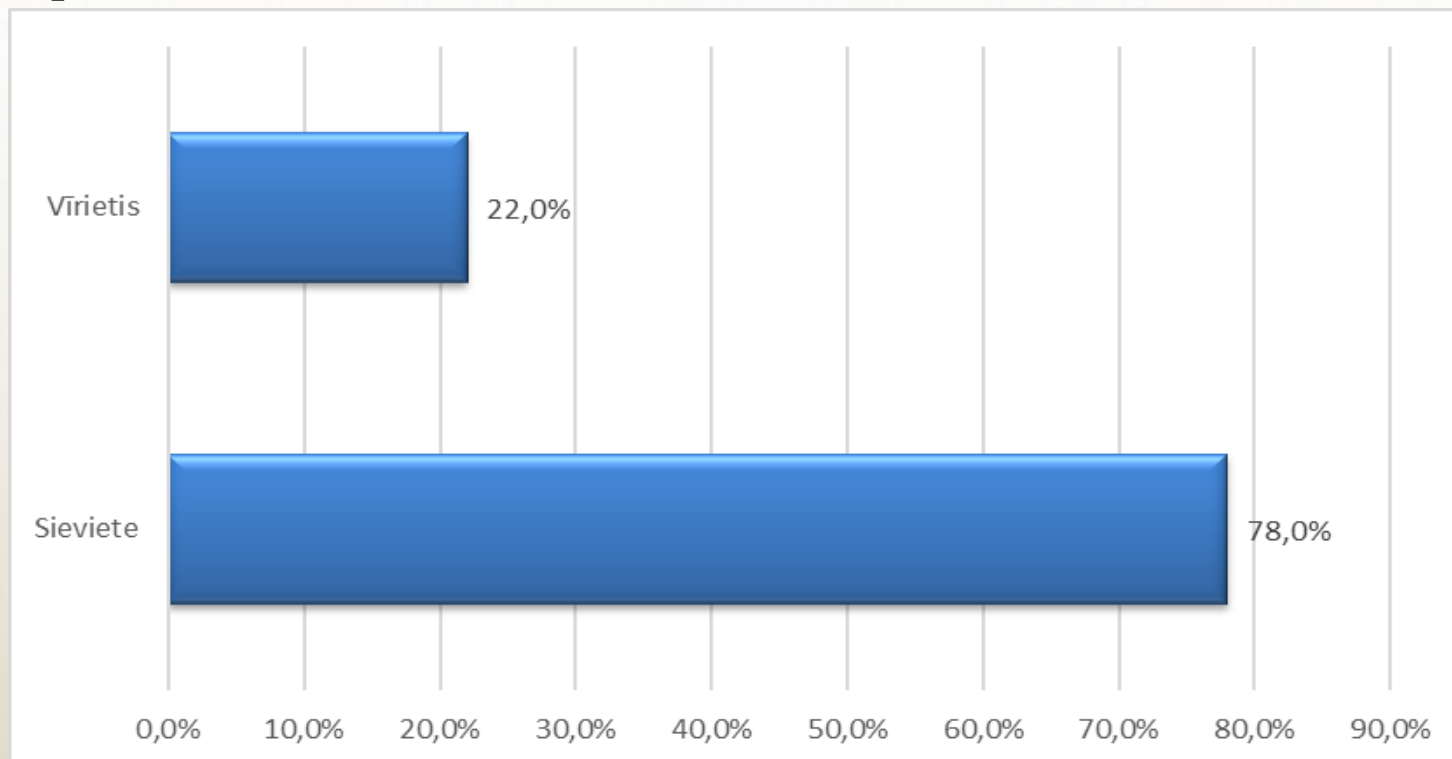
Maģistra darba izstrādes gaitā veicu pētījumu par to, kā notiek Ukrainas civiliedzīvotāju integrācija Rēzeknes pašvaldībā, kādi faktori to veicina. Šodien vēlos iepazīstināt ar šī pētījuma galvenajiem rezultātiem.

Pētījums tika veikts no 2024.gada oktobra – 2025.gada februārim.

Pētījuma mērķis bija izvērtēt:

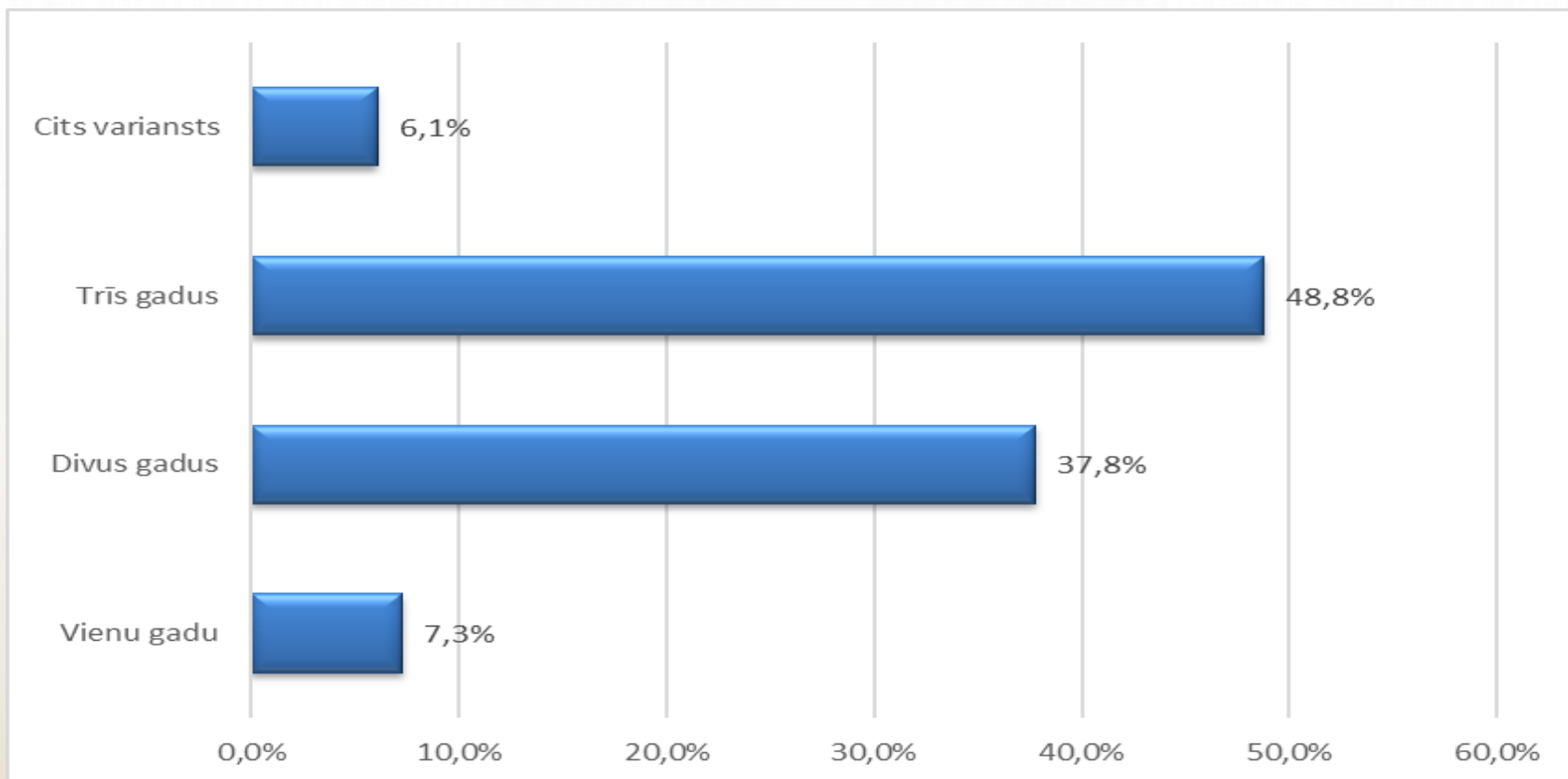
- Ukrainas civiliedzīvotāju skaita dinamiku Rēzeknē pēc kara sākuma 2022.gadā,
- Noteikt pašvaldības un sociālā dienesta izaicinājumus integrācijas procesā,
- Izvērtēt esošos atbalsta mehānismus un to efektivitāti.

Pētījumā piedalījās 82 ukraiņas civiliedzīvotāji, pēc kara darbības sākuma Ukrainā ir izvēlējušies patvērumu Latvijā, konkrēti – Rēzeknes valstspilsētu.

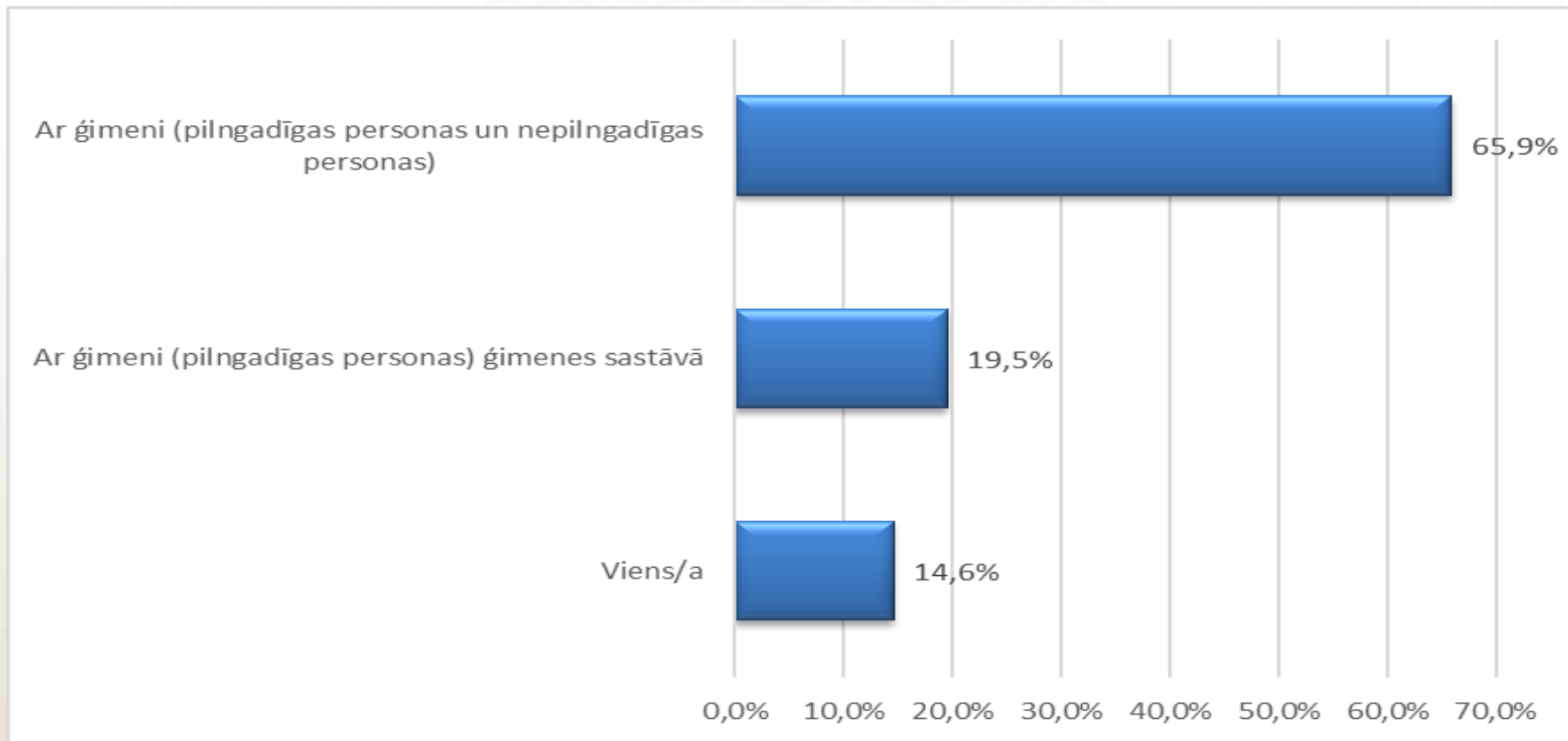


Šāda disproporcija ietekmē atbalsta integrācijas pasākumu virzību, piemēram, sociālo palīdzību ģimenēm ar bērniem, emocionālā atbalsta vai ģimeņu vajadzību kontekstā.

Vecuma sadalījums norāda, ka visaktīvāk pārstāvēti bija cilvēki vecumā no 31 līdz 40 gadiem (35,4%), kas ir darbspējīgo iedzīvotāju grupa. Šis vecums ir sociāli un ekonomiski aktīvākais dzīves posms, kas uzsver nepieciešamību pēc atbilstošām nodarbinātības iespējām, lai veicinātu integrāciju gan ekonomiskajā, gan sabiedriskajā dzīvē. Ievērojami daudz arī iedzīvotāju vecuma grupā 41 – 50 gadi (22%).

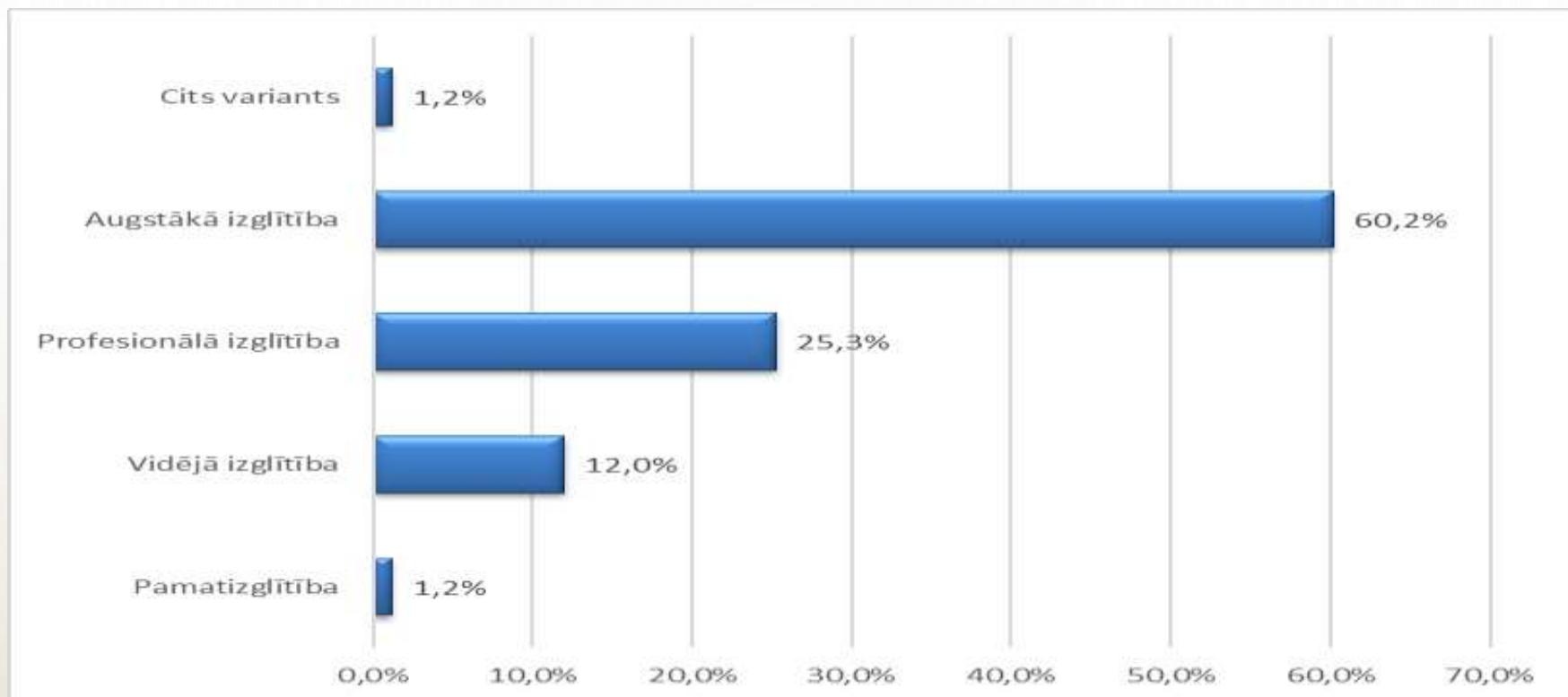


Analizējot dzīves ilgumu Latvijā, no respondentu atbildēm, redzams, ka gandrīz puse (48,8%) ir dzīvojuši Rēzeknē jau trīs gadus, bet 37,8% – divus gadus, kas liecina par diezgan stabilu iesakņošanos vietējā sabiedrībā.



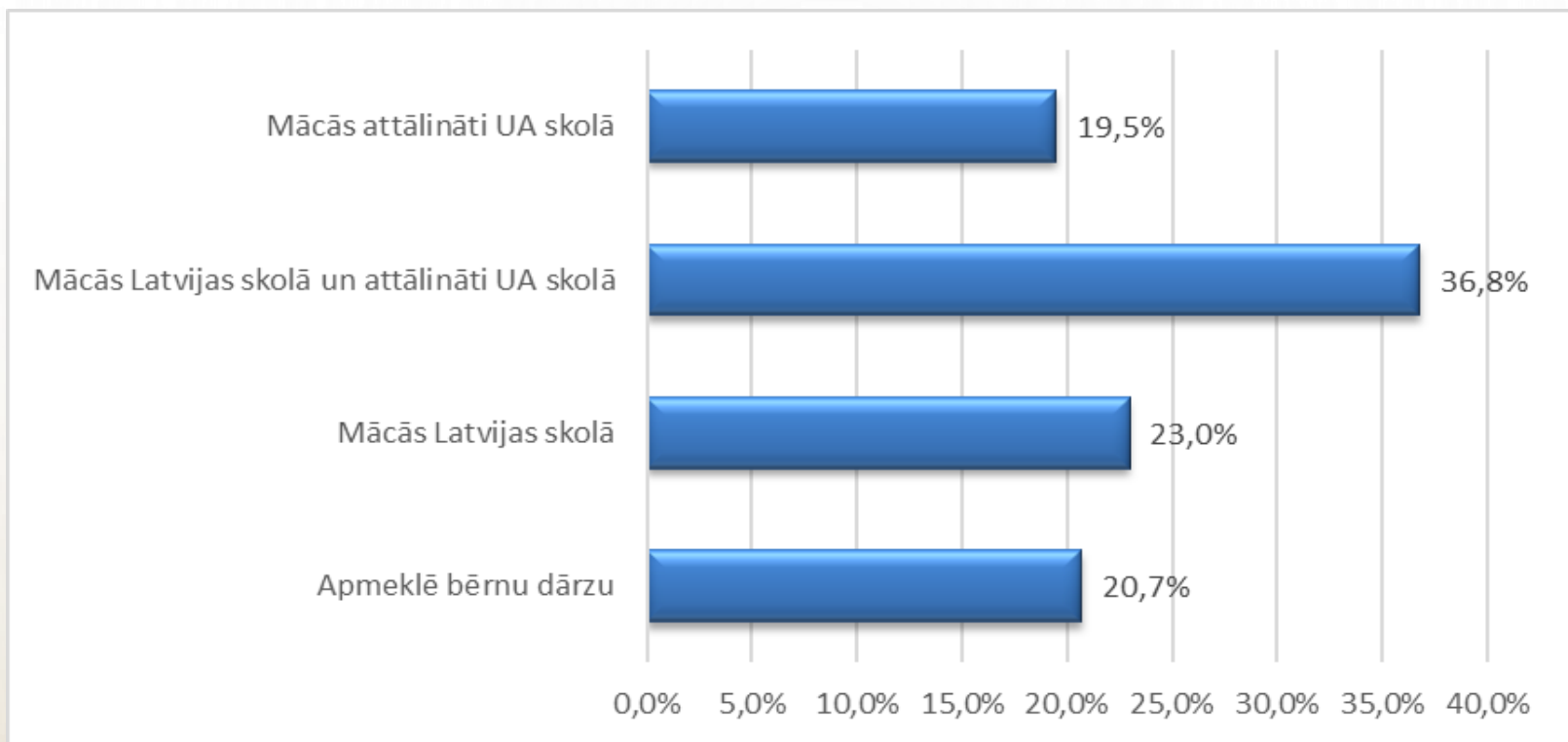
65,9% respondentu dzīvo kopā ar ģimeni, kas norāda uz ģimenes saliedētības nozīmi integrācijas procesā, 14,6% dzīvo vieni.

Ģimenes klātbūtne pozitīvi ietekmē emocionālo labklājību un sociālo iesaisti (Berry, 1997).



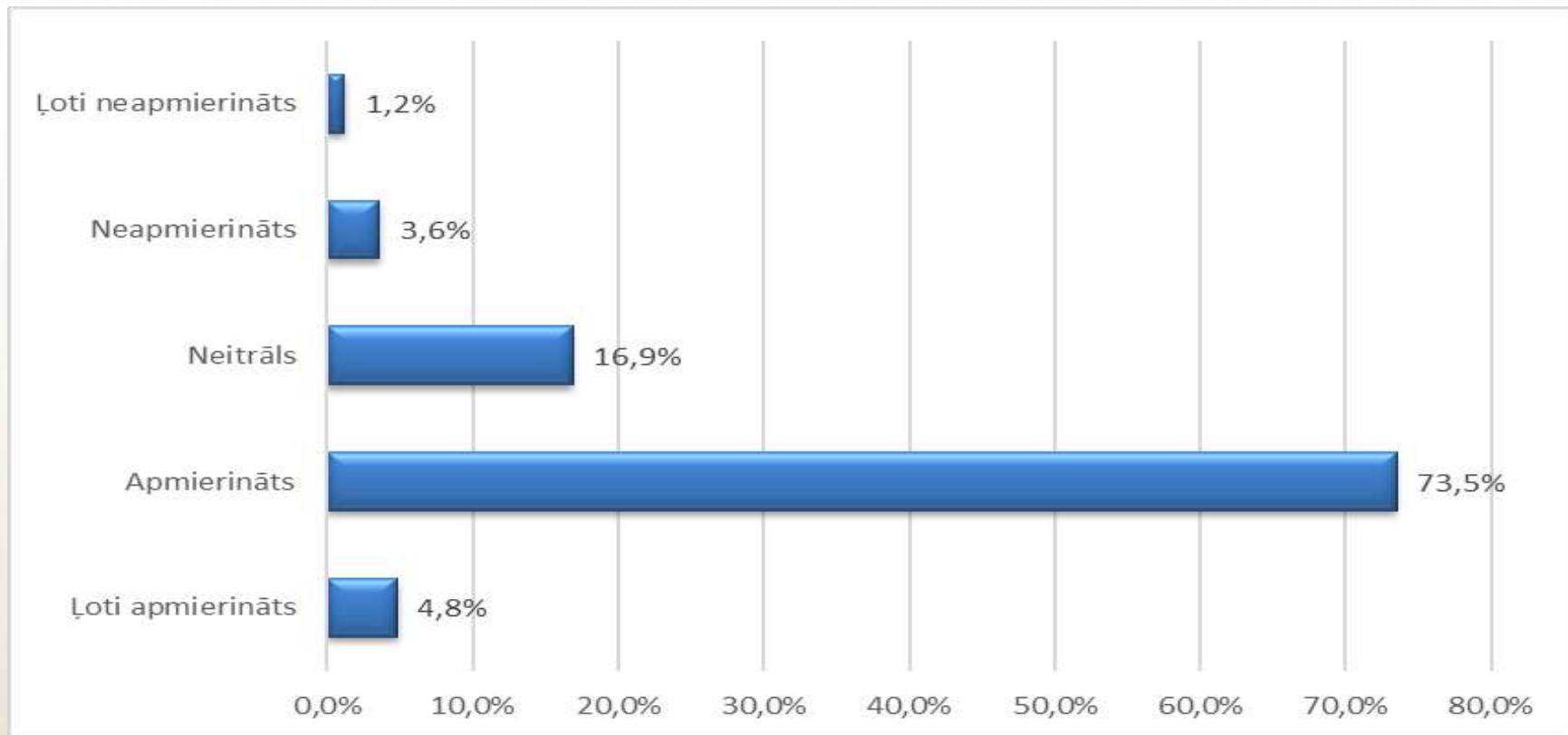
Izglītība un profesionālās prasmes. Lielākā daļa respondentu (60,2%) ir ar augstāko izglītību, kas atklāj augstu humāno resursu potenciālu. 25,3% ir ieguvuši profesionāli tehnisko izglītību.

Šie dati liecina par augstu cilvēkkapitālu, kas teorētiski var veicināt ātrāku iekļaušanos darba tirgū. Tomēr praksē integrācijas procesu apgrūtina valodas prasmes trūkums un kvalifikāciju atzīšanas problēmas,



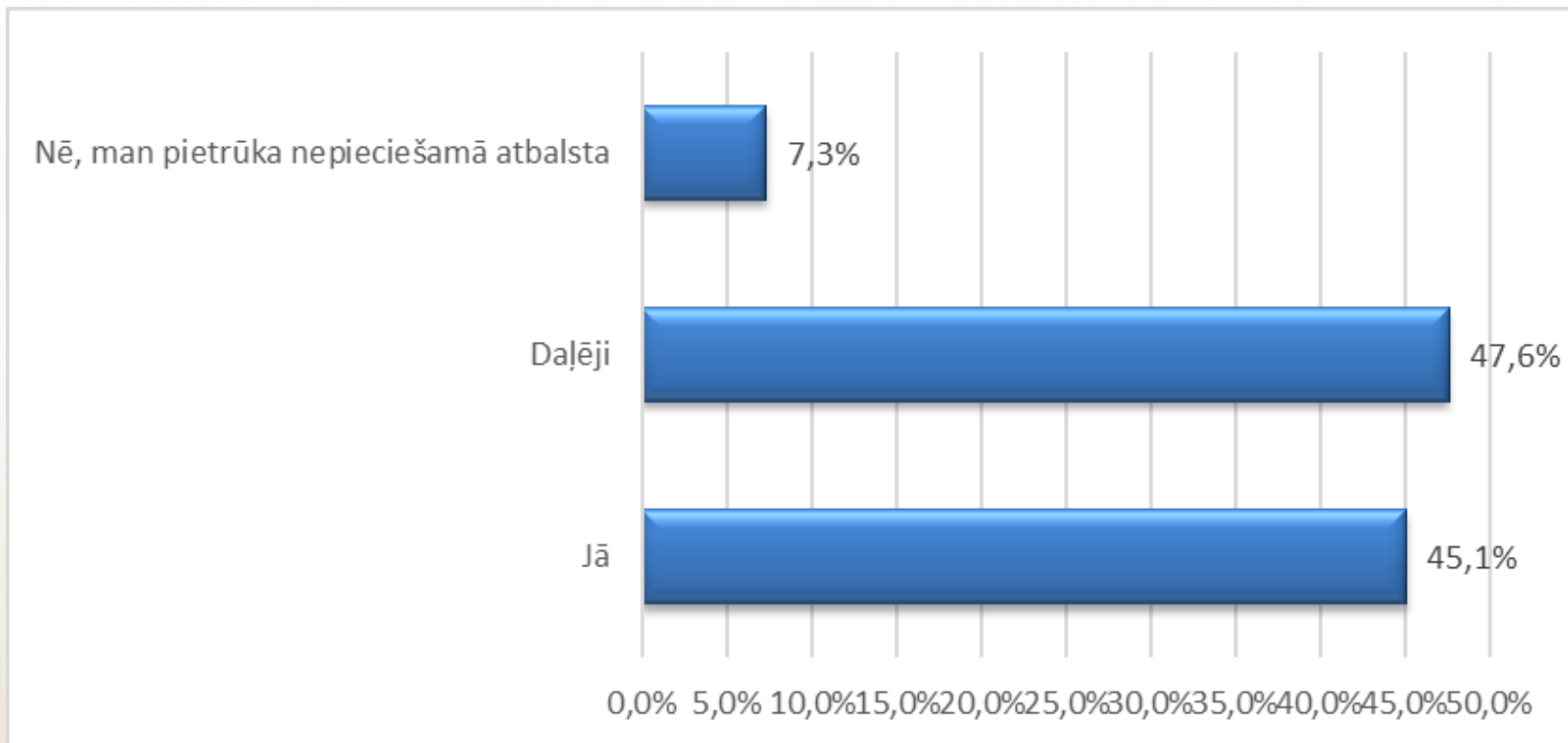
Bērnu integrācija izglītības sistēmā īpaši svarīgi ir pievērst uzmanību bērnu integrācijai izglītības sistēmā. Liela daļa respondentu bērnu vienlaikus mācās gan Latvijas skolās, gan attālināti Ukrainas izglītības sistēmā (36,8%), kas var radīt dubultu slodzi.

Šī dubultā slodze rada gan iespējas (divvalodība, starpkultūru kompetence), gan riskus (emocionālā spriedze, adaptācijas grūtības). Tas liecina par daļēju integrāciju un vajadzību pēc mērķtiecīgas bērnu iekļaušanas sabiedrībā.



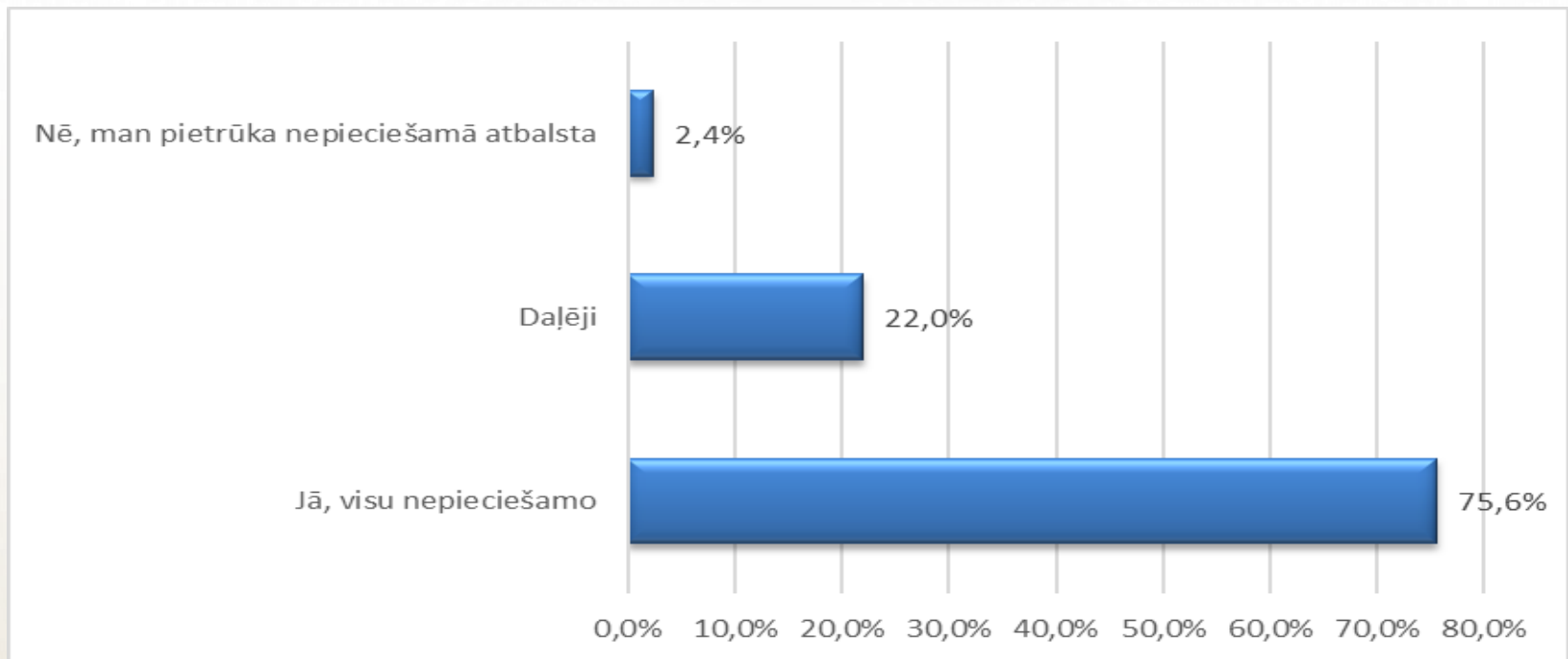
Dzīves apstākļu vērtējums, mājoklis, piekļuve pakalpojumiem utt., lielākā daļa kopumā dzīves apstākļus vērtē pozitīvi – 73,5% bija apmierināti, bet tikai neliels skaits (3,6%) bija neapmierināti.

Tas norāda uz relatīvi labu pašvaldības un sabiedrības sniegto atbalstu. Tomēr 3,6% respondentu norādījuši uz būtisku neapmierinātību, kas visbiežāk saistīta ar mājokļa pieejamību un dzīvesvietas kvalitāti.



Informācijas pieejamība un sociālais atbalsts. 45,1% respondentu uzskata informācijas pieejamību par pietiekamu.

Tas liecina, ka komunikācijas kanāli darbojas efektīvi, gandrīz puse (47,6%) atzīmēja, ka informāciju atrast bijis grūti, kas norāda uz komunikācijas nepilnībām un nepieciešamību pēc labākas informācijas izplatīšanu.

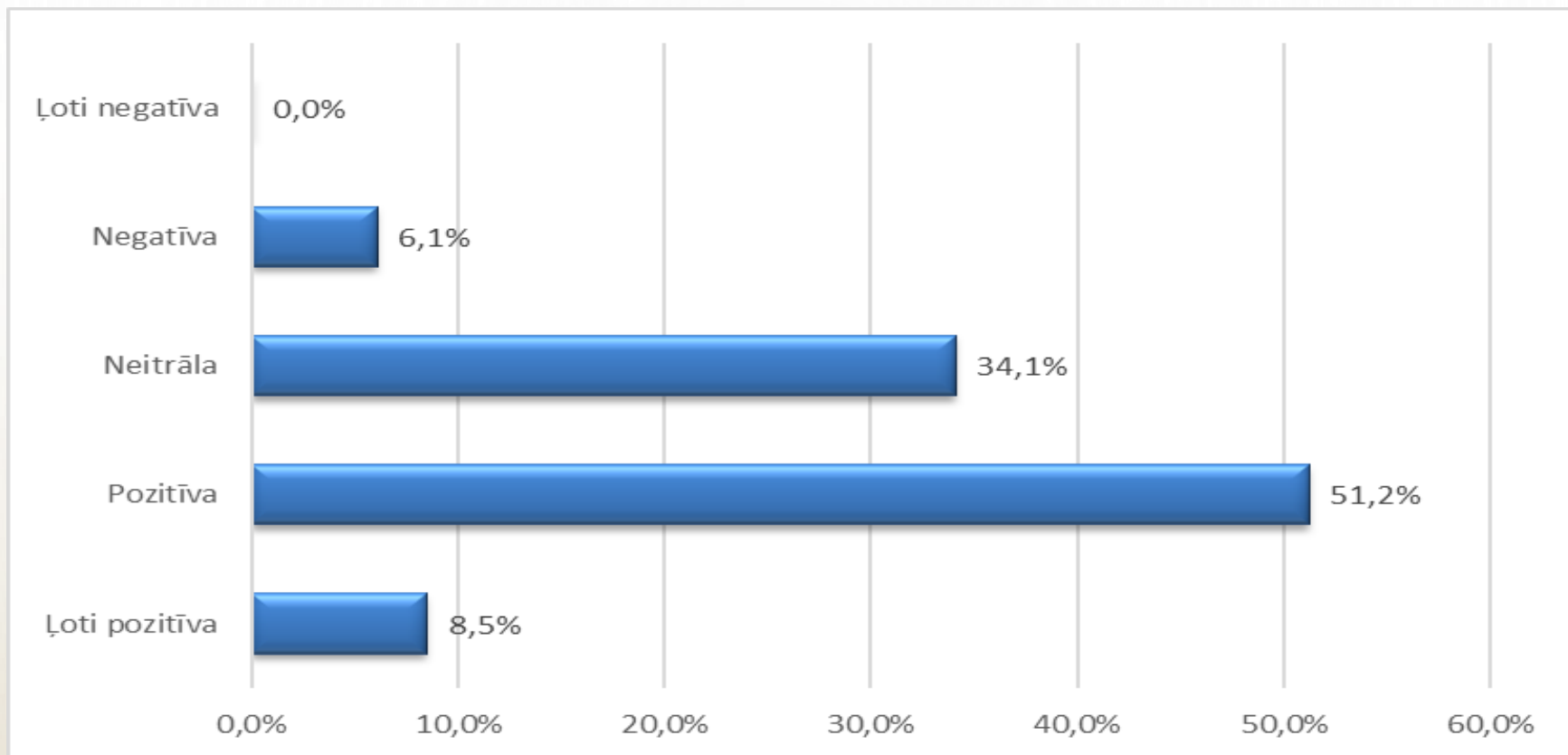


Svarīgi uzsvērt arī to, ka 75,6% respondentu saņēmuši nepieciešamo sociālo atbalstu, kas liecina par labu sociālo dienestu darbu.

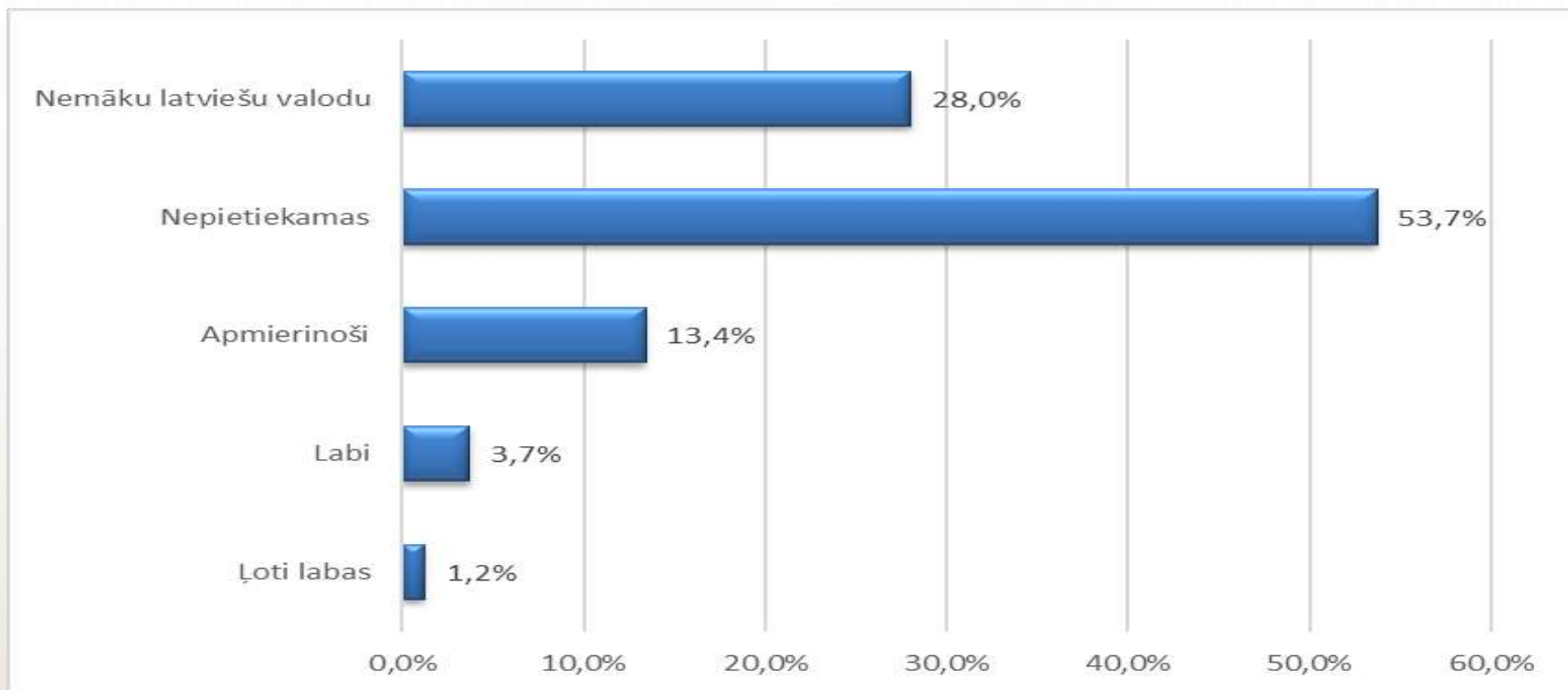
Joprojām aktuālas ir vajadzības pēc valodas un profesionālajiem kursiem, medicīnas pieejamības un darba iespējām, juridiskiem pakalpojumiem, lielākas finansiālā atbalsta. Tāpat arī uzsvēra, ka ir maz kultūras pasākumu, ekskursijas, kur ukraiņi, bērni un pieaugušie, var komunicēt vai izklaidēties savā starpā. Ukraiņu iedzīvotāji uzsver, ka saikne starp ukraiņiem un latviešiem uzlabojas, bet starp ukraiņiem tā zūd. Īpaši tas attiecas uz bērniem.

Ukraiņu māmiņas, kuras audzina vienas bērnus uzsver, ka viņām ir vajadzīga palīdzība darba atrašanā, darba vietas ir, bet ne vienmēr piemērotas, jo ar maziem bērniem ir grūti atrast darbu. Bērns apmeklē bērnudārzu, bet bieži slimo. Māmiņas vēlētos, lai būtu vismaz nepilnas slodzes darbs, lai varētu apvienot darbu ar bērnu audzināšanu. Lielākajai daļai no tiem, kam ir bērni, nav neviena, pie kā viņus atstāt, ja viņi ir slimi, arī finansiāli nevar atļauties maksāt par auklītes pakalpojumiem.

Respondenti norāda, ka būtu vajadzīgi valodas kursi gan bērniem, gan pieaugušajiem, lai procesa laiks ir pēc 17:00, palīdzība bērnam, mācību materiāli. Tāpat ukraiņu civiliedzīvotāji vēlētos, lai skolās būtu atsevišķas nodarbības skolēniem valsts valodas apguvei, pedagogu palīgi, kas palīdzētu skolēniem skolā izprast mācību vielu.

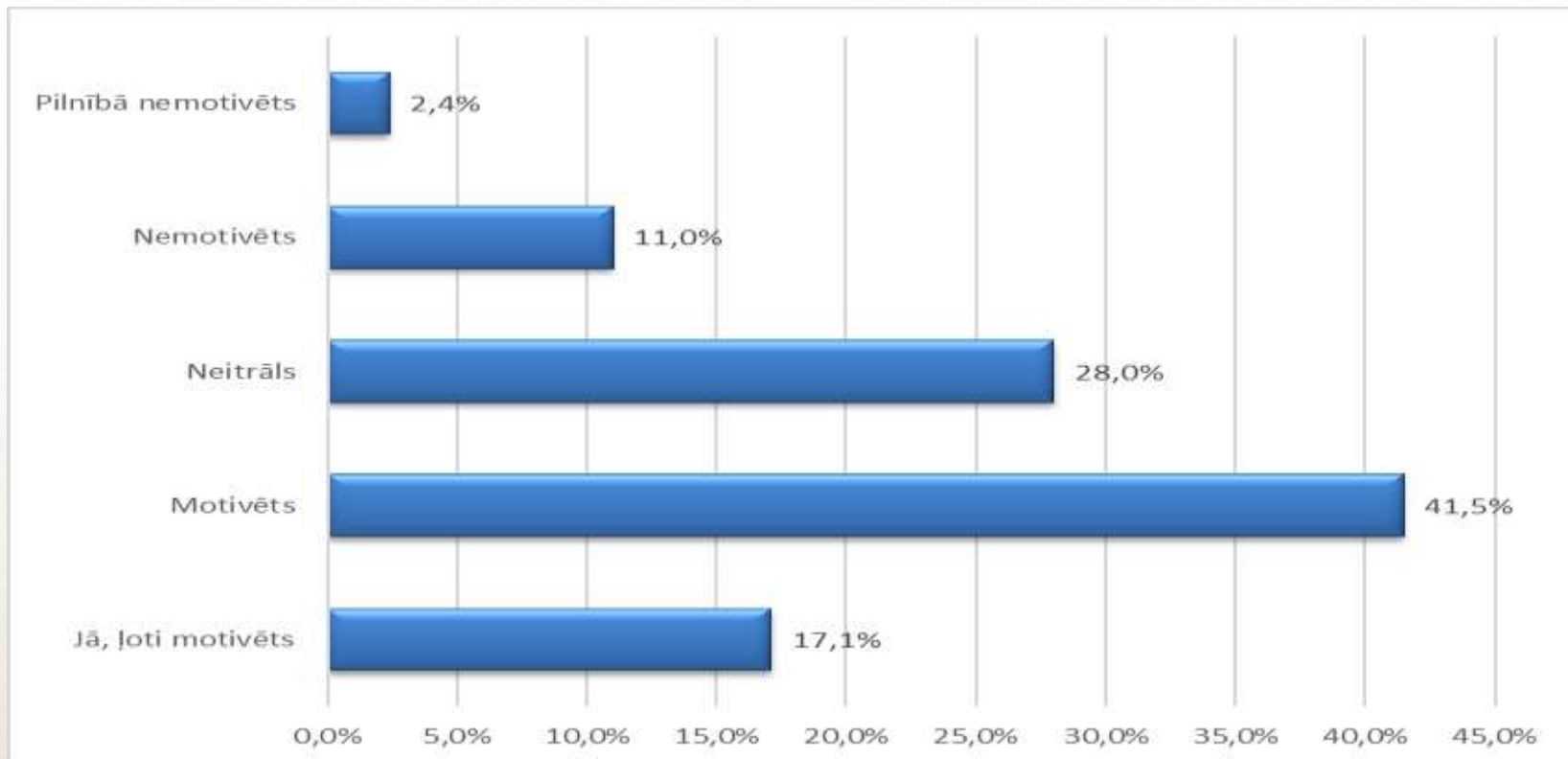


Ļoti būtiska ir vietējo iedzīvotāju attieksme. Sabiedrības attieksme ir viens no kritiskākajiem faktoriem bēgļu integrācijā. 51,2% respondentu uzskata, ka vietējo iedzīvotāju attieksme ir pozitīva, bet 34,1% to vērtē kā neitrālu.



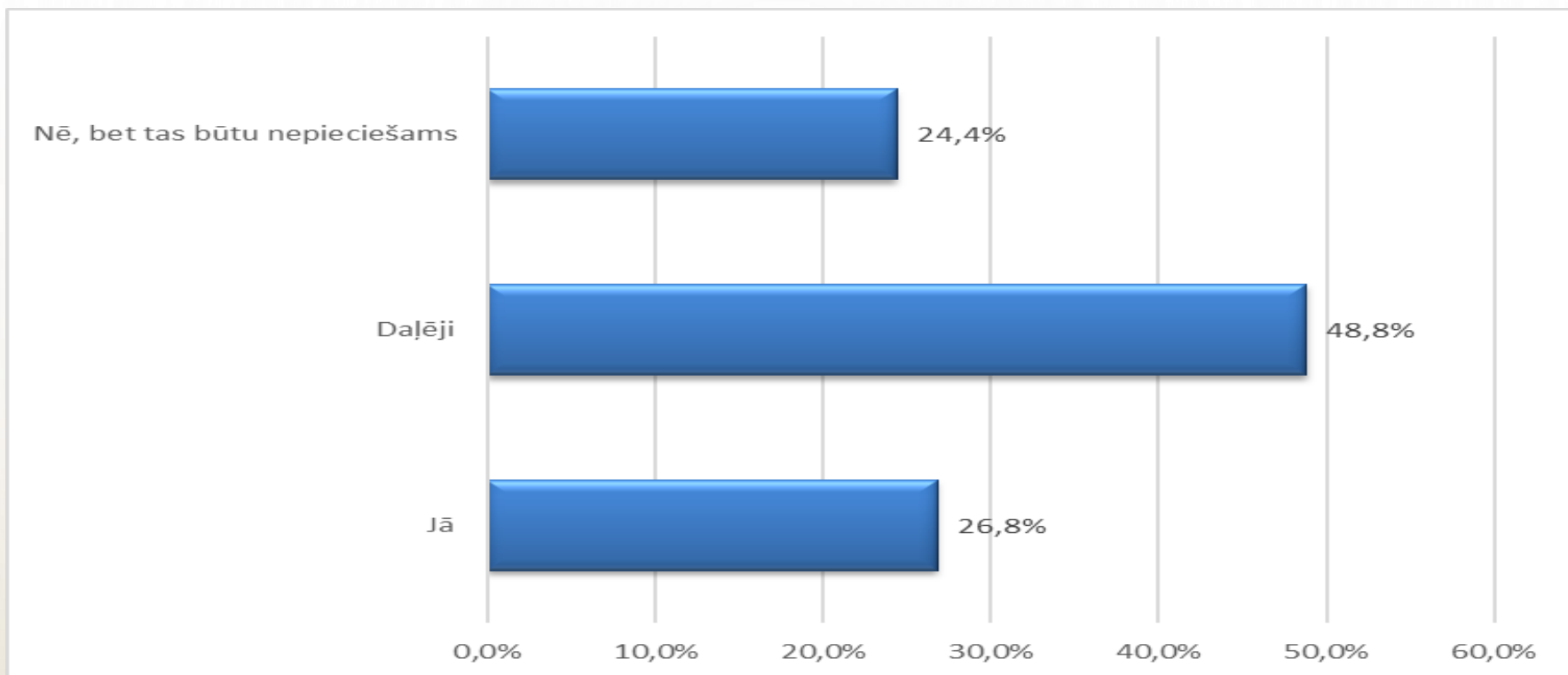
Valodas prasmes un motivācija

Valodas prasme ir būtisks sociālās integrācijas priekšnosacījums (Berry, 1997). Pētījuma rezultāti rāda, ka vairāk nekā puse respondentu 53,7% uzskata, ka viņu latviešu valodas zināšanas ir nepietiekamas, bet 28% vispār neprot latviešu valodu.



Pozitīvi ir tas, ka 58,6% ir motivēti mācīties latviešu valodu.

Tas liecina par bēgļu vēlmi integrēties un nepieciešamību nodrošināt vairāk valodas apmācību programmu arī turpmāk.



Psiholoģiskā adaptācija ir tikpat būtiska, kā emocionālās veselības jautājumi, tikai 26,8% respondentu atzīst, ka regulāri saņem psiholoģisko atbalstu.

Vairāk nekā puse dalībnieku vēlētos papildu emocionālu un psiholoģisku atbalstu. Tas liecina par nepieciešamību stiprināt psihosociālo palīdzību, īpaši ņemot vērā traumatisko pieredzi, ko daudzi Ukrainas civiliedzīvotāji ir piedzīvojuši.

Vairāki ukraiņu civiliedzīvotāji uzsver, ka skolā ir slikta attieksme pret viņu bērniem, gan no vienaudžu puse, gan no skolotāju puses. Viņi izjūt spiedienu no skolas puses, problēmas radīšana no skolas puses un finansiālu izmaksu radīšana no vienīgā strādājošā vecāku puses. Bērns tiek nosūtīts pie speciālistiem, ierobežotā laikā, nākas maksāt par ārstu apmeklējumu. Ukraiņu civiliedzīvotāji uzskata, ka jāveic pārrunas ar skolotājiem bērnudārzos un skolās par bērniem no citām valstīm. Izskaidrot skolotājiem, ka bērniem ir grūtāk integrēties sabiedrībā, ir grūti apgūt vielu latviešu valodā, pildīt mājasdarbus (ja vecākiem valsts valoda nav dzimtā valoda).

Pamatojoties uz respondentu atbildēm, galvenie integrācijas izaicinājumi ir:

- 1) Darba iespēju ierobežotība (īpaši kvalificētiem speciālistiem), ja nav valsts valodas zināšanu, grūti atrast darbu.
- 2) Valodas barjera, sarežģīti palīdzēt bērnam mācībās, ja nezini valodu. Tāpat ukraiņu civiliedzīvotāji uzsver, ka viņiem nav iespēja praktizēt latviešu valodu, jo izdzirdot akcentu, cilvēki pāriet uz krievu valodu.
- 3) Mājokļa pieejamības problēmas, cilvēki nevēlas izīrēt mājokli ukraiņiem.
- 4) Finansiālās grūtības, uzsver, ka dārgi medicīna pakalpojumi, zāles ir ļoti dārgas, tāpat arī piemin, ka ļoti ilgi jāgaida, lai tiktu veikti izmeklējumi, pārtika, tāpat viņi vēlētos lielāku materiālo palīdzību.

Respondentu priekšlikumi integrācijas uzlabošanai:

- 1) Pieejamāki un intensīvāki latviešu valodas kursi.
- 2) Plašāka darba piedāvājumu pieejamība, īpaši augsti kvalificētām profesijām. Ukraiņu civiliedzīvotāji vēlas , lai darba devēji dotu iespēju iegūt darbu bez valodas zināšanām.
- 3) Kultūras un sociālās aktivitātes bērniem un pieaugušajiem. Organizēt dažādus kopīgus pasākumus komunikācijai, iepazīšanai, ievadīšanai sabiedrībā. Reizēm rādīt filmas un multfilmas kinoteātrī ukraiņu valodā.
- 4) Psiholoģiskā atbalsta programmu paplašināšana.

Pozitīvu kopējās integrācijas procesu Rēzeknē vērtē 68,3% respondentu. Tas apliecina gan bēgļu spēju pielāgoties, gan pašvaldības un nevalstisko organizāciju veiksmīgo darbu. Šis rādītājs apliecina pašvaldības un sabiedrības paveikto darbu un arī norāda uz jomām, kur nepieciešami uzlabojumi.

FOKUSGRUPAS DISKUSIJĀ IDENTIFICĒTIE FAKTORI, KAS IETEKMĒ UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJU INTEGRĀCIJU LATVIJĀ

Valodas barjera:	Lielākā daļa dalībnieku uzsvēra, ka latviešu valodas prasmes trūkums ir būtisks šķērslis Ukrainas civiliedzīvotāju iekļaušanai sabiedrībā. Tā kā daudzi ukraiņi sākotnēji neplāno ilgtermiņa uzturēšanos Latvijā, viņu motivācija mācīties valodu bieži ir zema. Šī problēma kavē gan nodarbinātības iespējas, gan sabiedrisko dzīvi.
Motivācijas trūkums:	Diskusijā tika norādīts, ka daļa Ukrainas bēgļu izrāda pasivitāti integrācijas aktivitātēs. Tas skaidrojams ar nenoteiktību par nākotni, psiholoģisko izdegšanu un cerībām par atgriešanos dzimtenē.
Kopienas izolācija:	Tika atzīmēts, ka Ukrainas civiliedzīvotāji bieži veido ciešas kopienas, kas, no vienas puses, nodrošina emocionālu atbalstu, bet, no otras puses, kavē pilnvērtīgu integrāciju vietējā sabiedrībā.
Atšķirības starp bēgļiem un diasporu:	Dalībnieki norādīja, ka pastāv attiecsmes atšķirības starp jaunajiem kara bēgļiem un tiem ukraiņiem, kas jau ilgstoši dzīvo Latvijā. “Vecā” diaspora bieži sagaida augstāku pielāgošanās līmeni un ne vienmēr jūt solidaritāti ar jaunpienācējiem.
Nepietiekama informētība:	Sociālie darbinieki uzsvēra, ka Ukrainas civiliedzīvotājiem nereti trūkst izpratnes par sociālās palīdzības sistēmu, likumiem un iespējām Latvijā.
Emocionālā trauma un psihoemocionālais atbalsts:	Daudzi ukraiņi cieš no kara pieredzes izraisītām psiholoģiskām problēmām. Diskusijā tika uzsvērtā nepieciešamība nodrošināt pieejamu psiholoģisko palīdzību gan bērniem, gan pieaugušajiem.

UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJU INTEGRĀCIJU VEICINOŠIE FAKTORI

Sociālo pakalpojumu pieejamība:	Pašvaldības un NVO piedāvā dažādus atbalsta pasākumus – valodas kursus, sociālās konsultācijas, psiholoģisko palīdzību, kas būtiski atvieglo integrācijas procesu.
Brīvprātīgais darbs:	Ukrainas civiliedzīvotāji aktīvi iesaistās brīvprātīgajā darbā, kas palīdz gan viņiem pašiem, gan stiprina saikni ar vietējo sabiedrību.
Kultūras un sabiedriskās aktivitātes:	Organizējot kopīgus pasākumus, piemēram, sporta spēles, radošās darbnīcas un svētku svinības, tiek veicināta starpkultūru mijiedarbība.
Valodas apguves grupas:	Daudzās pašvaldībās darbojas latviešu valodas klubi un sarunu grupas, kas ļauj neformālā gaisotnē apgūt valodu un iepazīt vietējo kultūru.

GALVENIE IZAICINĀJUMI DARBĀ AR UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJIEM.

Valodas barjera:	Komunikācija notiek galvenokārt krievu valodā, taču ne visi darbinieki to pārvalda perfekti. Tas apgrūtina kvalitatīvu sociālo darbu.
Uzticēšanās trūkums:	Daži Ukrainas civiliedzīvotāji sākotnēji izrāda piesardzību un slēpj informāciju.
Nepietiekami resursi mājokļu nodrošināšanai:	Ukraiņu civiliedzīvotājiem bieži nākas pašiem meklēt dzīvesvietu, trūkst izmitināšanas iespēju.
Motivācijas trūkums integrācijai:	Daļa ukraiņu nevēlas mācīties valsts valodu vai strādāt, ja piedāvātā alga neatbilst viņu prasībām (lai nav zemāka par 1000 eiro).
Finansējuma nestabilitāte projektos:	Projekti bieži ir īslaicīgi, kas rada nedrošības sajūtu gan darbiniekiem, gan klientiem.
Projektu aktivitāšu pārklāšanās:	Dažādās iniciatīvas dažkārt dublējas, radot pārslodzi un nogurumu Ukrainas civiliedzīvotāju vidū.

IETEIKUMI UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJU INTEGRĀCIJAS PROCESA PILNVEIDOŠANAI

Valodas apguves sasaistīšana ar atbalsta saņemšanu:	Dalībnieki ierosināja, ka aktīva latviešu valodas apguve varētu būt priekšnoteikums sociālā atbalsta saņemšanai.
Bērnu obligāta izglītība Latvijas skolās:	Tika uzsvērtā nepieciešamība noteikt, ka visi bēgļu bērni obligāti jāiekļauj Latvijas izglītības sistēmā, nevis jāatstāj tikai attālinātā mācībā Ukrainā.
Pieredzes apmaiņas programmas sociālajiem darbiniekiem:	Lai uzlabotu darbu ar bēgļiem, nepieciešamas regulāras profesionālās apmācības un pieredzes apmaiņas semināri.
Psiholoģiskā atbalsta paplašināšana:	Dalībnieki uzsvēra, ka jāstiprina psihosociālie pakalpojumi, īpaši bērniem un traumētām personām.
Efektīva komunikācija:	Informācija par sociālajiem pakalpojumiem jāsniedz skaidrā un vienkāršā valodā, izmantojot vairākus kanālus (drukātus materiālus, tiešsaistes platformas, informatīvus video).

PALDIES PAR UZMANĪBU